

Intervju med finska krigsbarnet Anja Bengtsson, Veddige.

Född i Helsingfors, Finland.

Berättar om sin upplevelse som finskt krigsbarn i Halland.

Intervjuare: Anna Lindqvist, Hallands bildningsförbund. Halmstad 2017.

Förkortningar: AB= Anja Bengtsson AL= Anna Lindqvist (Medverkar gör även Zigge, Anjas hund)

Dialektala uttryck och talspråk:

Eh= talspråk

Såna, sånt= sådan, sådant

Dom= de, dem

Nån, nåt, nånting = någon, något, någonting

Den häringa= den här

Wing= flygplansljud

Bonnagårn= bondgården

Laggårn= ladugården

Dom däringa= de där

Den häringen= den här

Jättego= härlig

La= talspråk (väl)

Dar= dagar

Tjöta= prata

Mhm= talspråk för till exempel jaha

Imorrn= imorgon

Husena= husen

Blidde= blev

Inspelning 1

AB: Det, ja, jag har visst varit i Falun, men det har jag ingen aning om.

AL: Jaha.

AB: (Skratt)

AL: Kom du dit först tror du, eller?

AB: Nej, jag, eh. Det var min pappa, han trodde väl att han skulle undvika vinterkriget. Så han tog familjen med sig till Sverige. Men han hade inte vart där tillräckligt länge.

AL: Ok...

AB: Så han var tvungen, att åka tillbaka.

AL: Ja, ja. Jag förstår. Så det här är din, provisorisk, det är som ett pass kan man säga? (Hänvisar till dokument som Anja visar)

AB: Ja. Detta är ju det andra, när jag åkte hit. (Hänvisar till dokument som Anja visar)

AL: Mm.

AB: Men det där, vilket år? Haparanda till och med. (Hänvisar till dokument som Anja visar)

AL: Ja, ja, gick väl mycket där. (Hänvisar till tåg) Förstår du finska?

AB: Inte ett dugg.

AL: Inte jag heller, kan jag säga.

AB: 40, (1940) artonde november, Torneå är det stämplat. (Hänvisar till dokument som Anja visar)

AL: Mm.

AB: Och det är precis ett år innan jag fick åka hit då.

AL: Ja, ja. Ok. Då ska vi se om jag, ska testa så vi hörs.

Slut på inspelning.

Inspelning 2

AL: Eh, vi hoppas att det ska få bli en utställning och en bok kanske.

AB: Jaha. Ja.

AL: Det kommer jag prata lite mer om sen.

AB: Här är den, där är ju skrivit om det, vårt århundrade i Halland. (Hänvisar till boken Hallandsbyggd 2011-12)

AL: Precis.

AB: Det var min fosterbror som skrev om...

AL: Mm. Det är ju det att det finns lite material i olika böcker och olika tidskrifter, men.

AB: Och där finns den, i Hallandsbyggd.

AL: Det tror jag, jag läst, den där du är med.

AB: Ja.

AL: Men vi tror att det finns ett stort värde i att ha allting på samma ställe.

AB: Ja, ja. Just det.

AL: Också så man kan jämföra...

AB: Och så har det varit i Hemmets veckotidning, sen har det varit i Hallands Nyheter.
(Skratt)

AL: Det är ju jättebra.

AB: Ja...

AL: Så då är inte detta första gången du...

AB: Nej, och jag har blivit överraskad varje gång att det kunde vara så intressant.

AL: Ja...

AB: Ja.

AL: Ja, det är klart. Men det...

AB: Det var genom Sture Boman, där uppe i Falkenberg, som ville, som det började.
Faktiskt.

AL: Och, jag fick tips om dig ja. Nu ska vi se, vad hon hette som... Så mycket papper.

AB: (Skratt) Jag känner till det för jag har varit med i så mycket såna där grejer. Så äntligen har jag hoppat av.

AL: Ja, ja. I hembygdsföreningen eller?

AB: Nej då, det var i Kommunal.

AL: Ok, mm. Kerstin Johansson var det som ringde mig.

AB: I Rolfstorp?

AL: Mm, kan nog stämma ja.

AB: Ja.

AL: Hon sa att hon hade haft kontakt med dig i höstas här.

AB: Ja.

AL: Jag har ju varit runt och pratat lite på hembygdsföreningar och sådär, om projektet.

AB: Jaha.

AL: Sen har vi också släppt den här tidningen, som du ska få sen av mig.

AB: Mm.

AL: Så det sprids ju lite överallt på det viset. Jag tänkte att vi skulle börja med, jag har sådana här faktafrågor, som jag brukar börja med. Så jag bara får uppgifterna, på rätt, på rätt ledd. Så där, och då ska vi ha ditt fulla namn.

AB: Anja.

AL: Som det låter ja?

AB: Och Marja.

AL: Och hur stavar du det?

AB: M, a, r, j, a.

AL: Och Bengtsson.

AB: Nu heter jag Bengtsson.

AL: Och du är född som? Anja, Marja...?

AB: Saarinen.

AL: S?

AB: A, a.

AL: R.

AB: R, i, n, en.

AL: Och vilket år är du född?

AB: 36 (1936)

AL: 1936. Och din födelseort? Vart är du född?

AB: Helsingfors.

AL: Helsingfors. Och vilket år reste du till Sverige?

AB: 41. (1941)

AL: Och det var, men då hade du varit i Sverige alltså året innan med din familj, kan man säga?

AB: Ja, det är det jag inte, jag vet ingenting om det, eller hur länge, eller nånting.

AL: Jag skriver 40 inom parantes. (1940)

AB: Ja.

AL: Och bostadsort i Sverige?

AB: Ja i Månsagård, i Gödestad.

AL: Vad sa du, Månsa?

AB: Månsagård, m, å, n, sa. Månsagård, i Gödestad.

AL: Och sen är det kontaktuppgifter idag, det kan jag fylla i sen. Och som sagt då är det inte första gången du pratar om detta?

AB: Nej, det är det inte.

AL: Underlättar det, att man har, att du har fått prata om det flera gånger?

AB: Ja. Jag har ju varit i församlingshemmet här, och jag har varit i församlingshemmet i Ås. Jag har varit i Tvååker, jag har varit i Rolfstorp.

AL: Mm.

AB: Och jag har pratat i hembygdsföreningar.

AL: Mm.

AB: Sen slutade jag för jag tyckte det började bli tjatigt.

AL: Mm. För dig?

AB: Ja, jag tyckte det var, kan detta vara nått intresse, ja. Nej, sa jag, nu var det...

AL: (Skratt)

AB: Jag tyckte det var nog.

AL: Men folk är fascinerade kanske, av berättelserna?

AB: Ja, det verkade så, faktiskt.

AL: Mm.

AB: Ja.

AL: Jag har frågor som jag kan, det är lite av varje, men dom är rätt så löst lediga. Så dina berättelser är i första hand viktiga. Och sen så kan det vara att jag har nån följdfråga eller så där. Så att mina första frågor handlar egentligen om, vad du kan berätta, om du minns någonting från Finland?

AB: Jaha, det gör jag. För jag minns ju, flygplanen, alltså när flygplanen kom. Bombplanen kom.

AL: Mm.

AB: Det var så där märkligt ljud, tungt och konstigt. Det var så att man kröp ihop sådär när man hörde det.

AL: Ja.

AB: Ja, då var det ju till att rusa till skyddsrummen.

AL: Mm.

AB: För att vi bodde ju precis i utkanten, om man säger, Helsingfors och så är där ju små orter, intill.

AL: Mm.

AB: Det var för att, det var insprängt i bergen, så det var bara till att rusa dit.

AL: Hade ni långt dit?

AB: Nej då, vi sprang genom en skog, minns jag.

AL: Ok.

AB: Ja.

AL: Var det ofta?

AB: Ja, det hände ofta, ja.

AL: Mm. För jag tänker om du...

AB: Men att det var ju, vi ungar, vi tyckte det var spännande att springa i den häringa grottan, liksom, vi var i. Mörkt, som det var. Bara en lampa här och var. Så vi sprang ju därinne och lekte, och hade hur skoj som helst, en grupp ungar.

AL: Ja.

AB: Sa att de. Men vi var ju inestängda, du vet den här porten.

AL: Mm.

AB: Där fick, där stod ju militärer utanför, vakta och så.

AL: Ja.

AB: Ville man nånting, eller så, så fick en ju banka, så att det.

AL: Mm. Men förstod man, förstod du allvaret då, eller, tyckte man det var...

AB: Nej, jag vet inte om jag gjorde det, faktiskt. Det värsta var väl det att pappa var ju aldrig hemma.

AL: Mm.

AB: Och sen, blev han ju skjuten, så då...

AL: Ok. Var han utposterad någonstans?

AB: Ja, i Viborg. Det var ju, det var ju det sista vinterkriget, och det var ju förlagt i Viborg där.

AL: Ja. Och han, blev han skjuten innan du åkte till Sverige?

AB: Ja.

AL: Ja.

AB: Det gjorde han.

AL: Ja. Vet du, kommer du ihåg vad han hette, din pappa?

AB: Jaha du...

AL: Det kan vi återkomma till.

AB: Nej, det tror jag inte jag vet, nu i hastigheten. För det är väl, det enda jag vet är att han var polis.

AL: Ja, ok.

AB: Och, nämen. Och sen, det har aldrig varit mycket prat om, eller nånting sånt där, om det. I och med att jag var liten och åkte hit, och...

AL: Mm.

AB: Aldrig pratat om...

AL: Mm. Kommer du, minns du dina först minnen, vad det kan ha varit?

AB: Mina första minnen?

AL: Mm.

AB: Det första minnet jag har är att mamma stod på en stol och hängde svarta filter för fönstren och sånt där.

AL: Ja.

AB: Och sen att, att det kom, kom en, ett gäng karlar hem, och det är klart, det måste ha varit min far och hans bröder som var hemma på permission, där på nått vis.

AL: Ja.

AB: På sommaren.

AL: Ok, ja.

AB: För jag vet att, jag hängde liksom mellan benen på en, men jag har inte en aning eller hur, jag har inget minne, vet ingenting om hur han såg ut. Eller nånting sånt där.

AL: Nej.

AB: Det var väl märkligt, hade kort på honom också. (Anja letar efter kort på sin pappa)

AL: Men vem är det på den bilden, som du hade, den...

AB: Det är min mamma, där är, det är min bror. Min lillebror. Men han var ju inte född.

AL: Ja, ok.

AB: Han föddes ju sen.

AL: Efter, jag förstår. Vad fin bild, var han i flottan? Ser det ut som.

AB: Ja, det hade han. Det är ett litet foto, där! Där kanske, nej, det var min syster.

AL: Vi kan kika på det sen, om du vill. Så mörkläggnings kommer du ihåg.

AB: Ja, och sen då, när vi blev utsläppta. Och då kommer man ju ihåg, hur det brann.

AL: Mm.

AB: Och det tyckte man ju var väldigt grant. – Titta så fint det brinner där! Liksom, alltså det var ju fascinerande mot kvällshimmeln, då vet du, och se detta.

AL: Ja, det är klart.

AB: Men sen har jag fått veta det, att det var ju inte att det var hus och sånt som brann i Helsingfors, utan det var, folk som tände eldar utanför Helsingfors, för att lura flygplanen för och, hela Helsingfors var ju svart.

AL: Ja, ja, ja.

AB: Så eldade dom på andra ställen, för att dom ska tro, att där låg stan.

AL: Ok.

AB: Så att dom, den blev ju inte så illa bombad.

AL: Nej, jag förstår.

AB: Den första bomben som ryssarna släppte, det var på sin egen ambassad.

AL: Jaha?

AB: Och det är så roligt, (Skratt)

AL: Ja, det kan jag förstå.

AB: Ja, det har jag skrattat åt många gånger, och tänkte, där fick ni.

AL: Hur såg din familjesituation ut i Finland? Hade du syskon?

AB: Jo, jag hade en äldre syster, hon heter Leila.

AL: Hur stavar du det?

AB: L, e, i, l, a. Och sen var det jag, och sen var det Raili, och sen var det Voitto.

AL: Hur stavar du till dom båda?

AB: Raili, r, a, i, l, i. Och Voitto, det är v, o, i, t, t, o.

AL: Mm.

AB: Och så, föddes min lillebror då, Taisto hette han, den.

AL: Mm.

AB: I april, när vi var komna hit.

AL: Mm. Taisto, stavas som det låter?

AB: Ja.

AL: Så ni var fyra syskon, totalt?

AB: En, två, tre, fyra, fem var vi väl?

AL: Fem, ja, och dig själv ja.

AB: Fem med mig, ja. Ja, jag hade fyra syskon. Just det. Och hon Leila, och Taisto, hon fick ju stanna kvar, förstår du, när vi åkte.

AL: Mm.

AB: I och med det att mamma väntade barn, då med, den lillebror.

AL: Ja, ok.

AB: Så när han var ett par år så fick hon åka med honom hit till Sverige.

AL: Ok.

AB: Dom hamnade i Värmland.

AL: Mm. Så Voitto och Raili åkte samtidigt som dig?

AB: Med mig, ja. Jag fick ta hand om dom två, när vi åkte.

AL: Mm. Hur mycket skilde det på er i ålder då?

AB: Jag var, skulle fylla fem, och Raili skulle fylla fyra och Voitto skulle fylla två.

AL: Ja. Det kan inte varit helt enkelt?

AB: Nej, jag förstår inte att dom kunde, jag skulle inte kunna skickat iväg mina ungar, inte.

AL: Nej...

AB: Men de var la så illa tvungna, ja, jag vet inte. För vi var ju flera tusen ungar som åkte. Vi var ju en hel båt som åkte den gången.

AL: Mm. Var åkte ni ifrån?

AB: Ja, det har jag ingen aning om.

AL: Nej.

AB: Om det var Helsingfors eller om vi fick åka till Åbo, jag vet inte det.

AL: Nej.

AB: Och den båten gick utifrån.

AL: Kommer du ihåg något från den resan?

AB: Ja, det gör, det enda, kommer ihåg att, vi fick vara alldeles tysta. Vi fick inte röra på oss, inte, knappt att vi fick vända oss. Utan vi låg på golven, jag vet inte, om det var sängar eller nåt. Och sjuksystrar låg liksom jämte oss överallt och bara försökte få oss tysta så att inte ubåtarna skulle pejla så att vi blev sprängda.

AL: Jaha.

AB: Och sen hade vi flygplan som flög över så, "wing" och så hade vi andra båtar jämte.

AL: Mm.

AB: Vet du, för det var ju dyr last, att ha sönder en massa ungar.

AL: Visst.

AB: Åka iväg. Men sen bara vi kom till svenska gränsen där fick vi börja springa runt på båten och så, det gungade ju lite och så. Och den här lille ungen Voitto, han trillade ju i ett enda kör, han skulle jag ju hålla reda på. (Skratt)

AL: Ja.

AB: Så sånt är det, en hade ju sina väskor med kläder, men dom, allting försvann.

AL: Jaha.

AB: Jag hade ingenting när jag kom i land.

AL: Nehej?

AB: Jag förstår inte hur.

AL: Nej. Och då kom ni iland i Stockholm?

AB: I Stockholm, ja. Det gjorde vi, och sen, resan från Stockholm och till Varberg det har jag inget heller minne utav. Men det var la med tåg, kan jag tro, men hur vi satt på tågresan det vet jag ingenting.

AL: Nej.

AB: Inte innan vi kom till Varberg, det kommer jag ihåg, så resan därifrån och till bonnagårn.

AL: Mm. Hur gick den till?

AB: Ja, vi satt där i, på stationen i Varberg på dom där träbänkarna och jag hade en unge i var näve där. Och så kom där två svartklädda damer och tog mina småsyskon, vet du, ifrån mig. Och försvann.

AL: Mm.

AB: Och jag visste ju inte vart dom tog vägen, och så. Så kom där en gubbe, och så var där en pojke till, som satt jämte oss där. Han skulle till samma ort som jag då.

AL: Mm.

AB: Så det var vi två som satt kvar där, och då kom där en karl och tog oss i en bil och körde iväg med oss till Gödestad, då.

AL: Ok.

AB: Ifrån Varbergs station. Ja, jag satte mig innanför dörren och där satt jag och glodde. Fanns inte en människa.

AL: Jaha.

AB: De var ju inte inne, det var ju en bondgård, så dom var ju ute i laggårn.

AL: Ja, ja. Och kommer du ihåg, den känslan?

AB: Ja, den var hemsk, jag slutade, jag vägrade äta, jag pratade inte eller nånting. För jag tänkte bara, var har dom gjort av med den här lille ungen, du vet, jag hade ju lovat mor att jag skulle hålla hand om honom.

AL: Ja.

AB: Men han fanns ju inte.

AL: Nej.

AB: Så att jag åt ingenting, men dom försökte med allt möjligt. Och köttbullar och sånt där det hade jag ju aldrig sett.

AL: Nej.

AB: Så det visste jag ju inte var det var, inte innan vi fick sån här, salt sill.

AL: Mm.

AB: Hon, ja det, det gillar jag än, alltså den här salta sillen den är så god. Alltså det är vanlig salt sill som man vänder i rågmjöl och steker.

AL: Mm.

AB: Och lingon och grädde till. Det var väl det första jag åt, och det var den sjunde dagen, som dom alltid sa. (Skratt)

AL: (Skratt) På den sjunde dagen.

AB: Ja. Ja, det var hemskt. – Vad är det med dig? Men sen fick, hade min fostermamma, förstod ju det att, jag saknade mina syskon. Så hon tog ju reda på liksom var dom hade hamnat.

AL: Ja, ja.

AB: Och det var ju, han hette ju Rappe, doktorn, den här doktorn i Varberg som hade hand om dom däringa barnungarna.

AL: Mm.

AB: Så han tog reda på det, vet du och sådär.

AL: Ja, ja.

AB: Så mamma bjöd hem dom till oss, ja. Så vi kunde, fick vara ihop en hel eftermiddag, och det hjälpte ju. Så jag visste ju att dom hade det bra i alla fall.

AL: Ja.

AB: Och sen träffas man ju inte så ofta, ändå. Så man har ju inget gemensamt med nånting, inte alls.

AL: Nej...

AB: Och den häringen brorsan då som hamnade i Värmland, han var nio år när jag såg honom första gången.

AL: Ja, ja. Mm, och då var du mycket äldre.

AB: Javisst. Jag kom inte ihåg hur gammal jag var, men i alla fall, jag var mycket äldre.

AL: Mm.

AB: Och andra gången jag såg honom då kom han och hälsade på, för han hade liksom permisson från en båt som han var. Så att han var hos mig en vecka. Då var han 19, 20 år. Och sen var han 25 när jag träffade honom nästa gång. Och sen dog han, för han omkom i en olyckshändelse.

AL: Jaha.

AB: I Värmland.

AL: Vad tråkigt.

AB: Ja, det var en bildåre som mejade honom.

AL: Usch då.

AB: Mm. Och hon, min syster Leila, hon bor bara i Borås och henne har jag inte sett sen 1968.

AL: Jaha.

AB: Hon vill inte veta av, oss.

AL: Nehej, allihopa eller?

AB: Ja, hon har blivit Jehovas vittne, och det är inte vi andra.

AL: Ok.

AB: Och det hjälper inte hur jag försöker få henne, hon kan ju hoppa av tåget här nere.

AL: Ja, ja.

AB: Det är ju precis, men att. Så fick hon ju veta att jag bodde i hus och det duger väl inte för en Jehovas vittne, att man bodde i hus. Jag vet inte.

AL: Vad tråkigt.

AB: Så hon vill inte veta av. Så det är min lillebror och jag, vet du. I hänger ihop.

AL: Ja.

AB: Han är jättego, han är, och det syns nästan på långt håll.

AL: Mm.

AB: Han är så god, så.

AL: Ja...

AB: Och min äldsta son, det är en kopia utav honom.

AL: Ok. Vad roligt.

AB: Dom är klonade.

AL: Ja, det händer ju ofta att det går på det hållet.

AB: Jaha, jag har aldrig skådat. Så när dom var små och jag fick kort, så hade jag ju blandat ihop kort. Sådär så jag hade ju i en vanlig sko... Så tänkte jag, är det min bror, eller är det min son? Så fick jag börja titta på kläderna.

AL: Ja, vilken årsmodell.

AB: Ja.

AL: Och var bor han?

AB: Han bor i Vårgårda.

AL: I Vårgårda, mm.

AB: Ja, så ibland så, nu är han ju inte så bra, men innan så kunde han till och med cykla hit, och hälsa på och så där.

AL: Ja, ja.

AB: Han är en sån där cykelfantast.

AL: Är det Raili, eller?

AB: Det är Raili som bor i Borås.

AL: Borås, ska bara skriva här. Borås. Och då är det Voitto?

AB: Det är Voitto, och han bor i Vårgårda. Och Leila har åkt tillbaks till Finland.

AL: Ok.

AB: Så hon bor där, med sin familj.

AL: Mm.

AB: Så henne har jag inte träffat så många gånger i mitt liv heller, så att. Träffas vi, så vad ska vi prata om?

AL: Mm. Ja, ni har olika...

AB: Vad i världen ska man prata om när vi träffas, det är hundra grejer man skulle fråga och prata om, men att, en eftermiddag?

AL: Ja, nej. Det räcker inte.

AB: Vi skulle sitta i 14 dar och tjöta om man skulle få veta allt man skulle vilja, men nej. Så blir det inte.

AL: Pratar ni svenska och finska, eller pratar ni?

AB: Nej, vi pratar svenska, allesamman.

AL: Allesamman, mm. För det underlättar ju i alla fall, att man.

AB: Ja för dom, i Helsingfors måste dom lära sig svenska i skolorna. Så dom kan det ju redan.

AL: Ja, ja. Minns du när du fick beskedet att du skulle resa till Sverige? Talade era föräldrar om det, eller?

AB: Nej, jag minns inte att det var nån större historia med det, utan man var ju, man fick nya kläder och så där. Att man skulle åka iväg, jag minns inte att man, att det var nån särskild uppståndelse med det. Det har jag inget minne av. Inte alls.

AL: Nej. Du fick ju en stor uppgift också.

AB: Ja, och sen att vi var tre, vi var ju ändå tre. Hade man varit ensam, så kanske det hade varit värre.

AL: Ja.

AB: Att bara en skulle åka, men nu var vi ju tre som hängde ihop.

AL: Mm.

AB: Nej så det, det hade jag inget minne av att det var så svårt.

AL: Nej.

AB: Men sen var det ju meningen att vi skulle inte vart där så länge.

AL: Nej.

AB: Vi var ju bara sommarbarn i Sverige. Men att.

AL: Mm. Vilken månad kom ni hit?

AB: Ja du, det är det jag inte är rent säker på, man hade åkt tåg. För jag var ju kommen till Sverige, för jag fyllde år den 29 november, och då hade jag ju varit här ett tag. Så jag måste ju ha kommit, min far han blev skjuten i oktober, början på oktober.

AL: Mm.

AB: Och jag var med på begravningen för det minns jag.

AL: Ok.

AB: Ja, så det var väl efter det, slutet på oktober som vi åkte med den transporten.

AL: Men det, som du sa, sommarbarn, det är ju?

AB: Ja, det står så på den här lappen. (Hänvisar till namnlappen från resan)

AL: Ja, jag förstår. Det var väl vad man kallade det för, från början.

AB: Barnförflyttnings, finska sommarbarn.

AL: Mm.

AB: Och där står ju inte nått, och den lappen hade jag om halsen och där står ju inte resa till Stockholm.

AL: Mm.

AB: Jag var nummer 2827.

AL: Ja...

AB: Och där står ju inte datum eller så. Men jag var ju kommer till Sverige när jag fyllde år, för i alla fall jag fick nånting konstigt att äta, och det var tårta och det visste jag inte heller vad det var för nånting det. (Skratt)

AL: Ja, nej.

AB: En tårta med grädde på!

AL: (Skratt) Ja.

AB: Hade jag ingen aning om var det var.

AL: Nej. Hur bodde ni i Finland? Bodde ni i hus eller bodde ni i lägenhet?

AB: Ja vi bodde i ett litet hus, ja. Det gjorde vi.

AL: Var det stort eller var det trångt?

AB: Nej, det kan jag inte minnas. Jag har ingen aning om hur huset såg ut, eller nånting, eller så, det. Vi har ju vart i Finland flera gånger men jag har liksom aldrig letat upp orten eller där vi har bott, eller så. Det har jag inte gjort.

AL: Nej.

AB: För att troligen så blev det väl, vet inte om det blev rivet. Det kunde möjligtvis vara att huset vi bodde blev rivet, för precis utanför där var en stor krater efter en bomb. Som vi lekte i och var hur rolig som helst att leka i, den här kratern. Vi var många ungar där.

AL: Mm.

AB: För att jag miste ju min, en son, och min fostersyster tog med mig till en resa till Finland.

AL: Mm.

AB: Och på det hotellet vi hamnade på i Helsingfors låg på den gatan som jag skrev brev till. Den adressen jag hade när jag skulle, när jag var kommen hit då. Och skickade matpaket. Samma adress.

AL: Ok.

AB: Ja, men att nu var där sånt där studenthotell liksom, så att. Studenterna hade ju åkt hem över sommaren och så hyrdes det ut till turister då så dom fick pengar. Så vi låg i deras, så deras namn stod ju kvar på rummen och så där, vet du, ja. Och det var på den adressen som jag skickade till.

AL: Mm.

AB: Ja. Kommer jag ihåg adressen? Nej, sånt där skulle man ju skrivit upp. Det är inte så noga. – Nämen lille vän, jaha. Råkade ha sönder din leksak nu igen. Vad gör du, titta här. (Anja pratar med sin hund, Zigge.

AL: Ja, det är innanmötet som är godast. (Pratar om hunden Zigge)

AB: Du plockar ut, titta här, vi får stoppa in det i rumpan igen. (Hänvisar till Ziggens leksak)

AL: Men båtresan kommer du ihåg lite av sa du?

AB: Ja, just det.

AL: Just det här med att man var tvungen att vara tyst.

AB: Ja.

AL: Mm, ja det måste ju vart... Tog det lång tid, minns du det? Resan?

AB: Nej, jag minns inte det.

AL: Och ni kom till Stockholm, som sagt. Minns du nånting därifrån?

AB: Ja, det minns jag. Vi hamnade i en stor sal och så där. Det var barnsängar, men så hittade jag ju inte Voitto. Han blev borta.

AL: Mhm?

AB: Och dom förstod ju inte vad jag ropade efter, eller nånting.

AL: Nej.

AB: Alla andra ungar var tysta utom jag. Som illvrålade vet du. Jag undrade var i all sin dar han var nånstans. Men jag skrek la mig till sömns, kan jag tro, för att på morgonen efter så hittade jag honom. Och då hade ju han varit på barn, sån där småbarnsavdelning.

AL: Jaha, mm.

AB: Ja, och det hade, visste man ju inte. Jag trodde dom hade rent, jag ville ju, jag skulle ju ha han där jämte. Raili hade jag ju där, men inte Voitto, han var försvunnen. Det minns jag.

AL: Mm.

AB: Nej, så jag vet, sen släppte jag ju inte den ur sikte, tänkte att han tar dom inte en gång till. Men det gjorde dom, när vi kom till Varberg. Där tog dom han.

AL: Mm.

AB: Sen den stackaren, han fick ju åka hem, förstår du. Till Finland när han var nio år.

AL: Ok.

AB: Och det tycker jag är nånting så hemskt att dom bara kunde. För att han fyllde två år den 28 december när han kom till Sverige.

AL: Ja.

AB: Och han hade ju inte en aning om mor eller far, så det enda han visste var ju där i Träslöv, där han bodde.

AL: Mm.

AB: Men hon var ju äldre dam, vet den häringa som hade haft hand om honom. Så hon överlämnade ju gården till sin son, och han ville ju inte ha hand om en fosterbarn. Han hade ju egen familj, han var nygift och sådär.

AL: Mm.

AB: Så dom skickade ju honom som nioåring till Finland.

AL: Mm.

AB: Kunde inte språket och kände inte människan, eller nånting. Han gjorde ju sig helgalen. Leila, min äldsta syster hon berättade hur galen han var.

AL: Mm.

AB: Han slängde potatisgrytan så att den tjongade i väggen där. Och all, så han kom tillbaka till Sverige när han hade gjort sin militärtjänst. Det hade han sagt att, han ska därifrån så fort han kan. Och det gjorde han ju.

AL: Ja.

AB: Så rätt som det var så stod han där. Och då var jag ju gift och var på en bondgård i Sibbarp. Rätt så var som kom han, hade sin familj med sig.

AL: Mm.

AB: Ja, fru och dotter.

AL: Jaha, från Finland då?

AB: Ja, då kom därifrån från Finland. Sen åkte dom till Göteborg för att han skulle söka jobb, och hon fick jobb och allt möjligt där. Så bodde dom in Göteborg ett antal år och sen flyttade dom till Vårgårda.

AL: Mm.

AB: Men deras dotter är död, så att, hon också.

AL: Ok.

AB: Det var också olyckshändelse, så det är mycket sånt i familjen.

AL: Tråkigt att höra. Nu ska vi se. Och då kom du till en fosterfamilj, en bondgård, ska vi säga.

AB: Ja.

AL: Var där andra barn i den familjen?

AB: Nej, dom var ju mycket äldre.

AL: Mm.

AB: Min fosterbror då, han var ju 25 år. Och han var ju yngst.

AL: Ja, ja.

AB: Så att, så dom här tre, dom var ju tre syskon då, och så mamma.

AL: Mm.

AB: Och så fosterfar förstås, men han var ju sjuklig, han låg mest i sängen, han.

AL: Ok.

AB: Så där fick jag det hur bra som helst, för det var ju lite bättre familj, om man så säger. Så dom hade ju rätt så bra ställt.

AL: Mm.

AB: Så jag fick ju bra materiellt, om man säger. På så vis hade jag det bra.

AL: Mm. På vilket vis var det inte bra?

AB: Nej, är man en lite unge och fosterunge, man är inte med i familjen. Man är inte med på kalas, man är inte med på nånting, eller så där, utan.

AL: Mm.

AB: Man var, - du sitter där och äter, och du går och lägger dig, och sådär.

AL: Mm. Inte riktigt delaktig?

AB: Nej, sen det var så, de tappade intresset bara jag hade blivit vuxen. Jag flyttade ju därifrån när jag var 14 år, och började jobba.

AL: Mm.

AB: Och sen var det precis som, jaha, nu har hon flyttat!

AL: Jaha.

AB: Ja.

AL: Ville du själv därifrån, då när du var 14?

AB: Ja, jag fixade.

AL: Du hade ordnat...

AB: Jag blev barnflicka.

AL: Ok, mm. Hade du kontakt med din mamma då under tiden du bodde där?

AB: Ja, vi skickade ju matpaket, och så där. Men att det var ju sällan, hon skrev ju på finska och det begrep ju inte vi, när hon skrev och så.

AL: Nej.

AB: Så att, det var inte mycket kontakt, vi hade alls.

AL: Nej.

AB: Det hade vi inte.

AL: Fick ni ha tolk då, alltså översätta breven?

AB: Ja, vi fick ju dom översatta utav en präst i Grimeton, som min fostermor hade kontakt med. Han kunde finska.

AL: Ok.

AB: Så han kom, var ju hemma hos oss alltid, ibland, och så.

AL: Mm. Matpaket, kommer du ihåg vad ni kunde skicka för nånting?

AB: Det var ju mat, konservburkar och allt sånt där. Tvättmedel och kläder skickade vi, det skulle väl väga ett visst antal kilo visst, minns jag.

AL: Mm.

AB: Och till jul, skickade man ju julpaket, och sådär.

AL: Mm.

AB: Men sen om det kom fram dit det skulle, det vet inte jag, för i och med det att man inte fick besked om det.

AL: Nej.

AB: Och sen kom hon ju och hälsade på mig när jag var 25 år. Där på bondgården, där jag var. Men käre barn, henne kände ju inte jag.

AL: Nej. Hur var det mötet då?

AB: Nej, för mig var det som vilken främmande människa som helst. Jag skulle möte henne på stationen i Falkenberg för där skulle hon ju komma. För min äldsta syster var ju med, som tolk.

AL: Ja.

AB: Ja. Så att det, jag tänkte det att, vilket fruntimmer det var, det begrep jag inte, men det förstod jag ju så småningom, vilken det var, så att. Nej, dom enda som fick kontakt med varandra, det var min mamma och min svärmor.

AL: Jaha.

AB: Det var två lika rultiga tanter som satt på trappen och tjattrade och fnissa och peka och hade sig, dan lång, sådär vet du.

AL: Ja.

AB: Så dom, verkar som dom två...(Skratt)

AL: Dom hittade varandra?

AB: Det var väldans vad dom hittade varandra, ja.

AL: Mm.

AB: Men sen tänkte jag inte mer på det när dom skulle åka iväg, det, nej.

AL: Nej.

AB: Och sen, åkte jag inte dit innan, sen jag skilde ju mig därifrån och så flyttade jag ju tillbaka till mitt fosterhem.

AL: Ok, mm.

AB: Men sen träffade jag en ny karl, långt om länge, länge, länge. En speleman då, så han är ju inte hemma, för han är iväg och spelar, var och varannan dag, ja. Så jag tänkte det att vi ska dit och se hur Finland ser ut.

AL: Mm.

AB: Så att vi packa bil, och min bror, han har ju en lägenhet i Helsingfors, så vi lånade den när vi kom dit. Men vi åkte ju runt innan med tält och grejer, och sånt där. Och när jag sen kom till Helsingfors så träffade vi min mor och så där. Min syster, ja. Där är vi. Det var när vi var där. (Anja visar ett foto)

AL: Mm.

AB: Ja hur gammal var jag då? Herre jestanes... Jag var la 50, hur gammal kan jag vara, ser jag ut som 55 år där kanske? Ja det gör jag.

AL: Tycker du?

AB: (Skratt)

AL: Ja, det hade jag inte gissat på. Ja. Och hur kändes det att vara i Finland då?

AB: Jo, jag tycker det är hur fint som helst, jo jag har ju vart där fler, men jag har inte träffat där. Man kan ju åka dit över en helg och så där, Helsingfors där är så grant så.

AL: Mm.

AB: Det är så fint.

AL: Mm.

AB: Så att, nej.

AL: Känner du tillhörighet när du är där?

AB: Vilket då?

AL: Tillhörighet? Känner du att du...

AB: Ja, det är det jag gör, för alltså tittar vi på ishockey Sverige Finland, ja då är det Finland.

AL: Ja.

AB: Titta nu kommer dom och åker skidor till exempel, vet du, då är det. Och nu är dom duktiga.

AL: Ja.

AB: Så att det, nej. Då höll jag på Finland.

AL: Mm.

AB: Så att, det är konstigt när man inte vart där mer än i fyra år, och så, ja. (Skratt)

AL: Ja. Har med rötterna att göra?

AB: Ja, det är konstigt.

AL: Mm. Men du gick i skola då, här i trakten?

AB: Det gjorde jag i Gödestad.

AL: I Gödestad.

AB: I sju år.

AL: Mm, hur var det i skolan?

AB: Jo då, det var hur bra som helst. Det var bara det att jag hade ju alltid nya, fina kläder. Och alla andra fick ju ärva varann.

AL: Ok.

AB: Och det var ju inte riktigt populärt alla gånger.

AL: Nej. Avundsjuka?

AB: Dom sydde så fina kläder, vet du. Krus, och band, ja. Dom tyckte det var roligt för min ena fostersyster kunde ju sy, hon var ju sömmerska. Så hon sydde ju allting.

AL: Ja.

AB: Sydde ifrån jacka, och kappor, klänningar och allt, sydde hon.

AL: Mm.

AB: Så jag kom alltid med nya kläder.

AL: Men kunde du vara glad för det, eller var det jobbigt?

AB: Nej, det var jag inte.

AL: Nej...

AB: Det var fruktansvärt jobbigt.

AL: Ja.

AB: Och jag vet, min fosterfar han hade ju varit i Amerika och han hade ju en sån här, päls, med sig hem. Och den hängde ju på vinden, vet du, där var ju kläder, vet du. Där kunde vi haft hur roligt som helst. För dom slängde ju ingenting.

AL: Mm.

AB: Där fanns ju kläder med, ja, åh vad mycket kläder. Den sydde dom om då, som en pälskappa till mig.

AL: Mm.

AB: Och jag avskydde den!

AL: Ja.

AB: Gud, vad jag avskydde den. För det första var den ju så tung, kunde knappt springa och leka i den.

AL: Nej.

AB: Sen skulle jag vara rädd om den.

AL: Mm.

AB: Och så skulle jag ha den i skolan.

AL: Ja.

AB: Så dumt.

AL: (Skratt) Ja.

AB: (Skratt) Så jag tänkte det, så ska inte mina ungar ha det i alla fall.

AL: Nej.

AB: Så det har dom sluppit. (Skratt)

AL: Ja. Var det lätt att hitta vänner, och sådär?

AB: Nej, det har jag inte haft sådär, riktigt. Och jag har aldrig velat ha nån inpå mig heller, det är det som är så konstigt. Jag har la hur mycket vänner som helst, alltså. Som här till exempel, jag har ju aldrig haft så mycket vänner, som jag har här.

AL: Mm.

AB: Det är ett ringande och ett hejande och det är springande, och vi ska spela kort och vi ska ha allt möjligt, och. Så jag ska ha ett gäng här imornn och äta soppa och spela kort, och. Men att, det räcker, jag vill inte att de springer till varandra liksom, jämt och ständigt. Jag sitter inte i telefon och tjarar med någon, och sådär, utan att ha nåt ärende.

AL: Mm, nej.

AB: Nä, det gör jag inte. Så att kamrater, sådär, bästis, det har jag aldrig haft.

AL: Nej.

AB: Utan jag har ju haft kamrater men ingen bästis.

AL: Mm.

AB: För så tätt har jag aldrig gått.

AL: Nej.

AB: Nej.

AL: Och det är ditt val då?

AB: Ja, det är självvvalt.

AL: Ja.

AB: Så det är. Så jag har la haft hur mycket vänner som helst, snälla, käre barn.

AL: Mm. Men inget behov då, av en bästa kompis?

AB: Nej, inte sådär, jämt, jämt, jämt. Måste ringa och prata om allting, allt sådär, nej.

AL: Nej.

AB: Nej det hade jag nog aldrig nåt behov. Jag hade lättare för att prata med pojkar, faktiskt, än med töser.

AL: Ja.

AB: För jag tyckte dom prata bara om kläder och smink och hår och sånt där. Det var inte mig, sådär. Men jag hade väldigt god pojkvän, han dog, han med. Och han kunde jag ju prata om allting med, liksom. Det var grannpojken, och det var ju ingen som tyckte det var konstigt.

AL: Nej.

AB: Nej. Men att han var ju alltid ute, var gång ungarna var stygga för att jag hade nya kläder så var det alltid han som följde med mig hem så att han såg att jag kom hem. Sen gick han ju hem till sig, för att vårat hus låg först och han hus låg sen. Men han hade ju närmare om han hade gått så, men han gick så med mig istället då, för att se så jag kom hem.

AL: Mm.

AB: För det var ingen som tyckte det var konstigt.

AL: Nej. De var väl så vana vid att se det där.

AL: Mm.

AB: Jag blev aldrig retad för det.

AL: Nej.

AB: Inte jag och han. Men det var jag och en annan som bodde längre bort, och det kunde jag aldrig begripa, varför retar de mig för honom för?

AL: Nej.

AB: Nej. Och honom träffar jag ibland, och då kunde han fråga mig, kommer du ihåg soltiden, vad tyckte du om det? Nej, sa jag, det var la ett förfärligt retande, sa jag. (Skratt) Jo då, han träffar jag la men, han den killen där, han dog i en olyckshändelse.

AL: Ok.

AB: Också.

AL: Också ung då?

AB: Ja, det är ett eländes elände, det där. Ja, det har hängt efter.

AL: Mm. Men du blev inte retad för att du var från Finland, eller så, utan?

AB: Nej, det är klart jag fick heta finnungen, men att det, det var ju inte så grovt. Vi var ju så många

AL: Ok.

AB: Vi var ju tre i Gödestad, plus en tysk flicka, norsk flicka!

AL: Mm.

AB: Och sen Rolfstorp, alldeles intill där, närmste grannen på det hållet, där var två finska flickor. Och en uppe på kullen, så jag menar där var ju finska barn överallt. Överallt i husena. Så det var ingenting märkvärdigt med det, men så rätt som det var åkte den och den, och den, och det var bara jag sen.

AL: Mm. Så dom andra åkte hem till Finland då, och du var kvar?

AB: Ja, där är två, två är kvar, gifte sig här i Sverige, så att.

AL: Ja.

AB: Jag pratar ju med dom, kanske vart annat år.

AL: Mm.

AB: Ringer och frågar hur de mår, sådär.

AL: Kände du när du var, alltså, nu kom du hit som femåring, men när du var sex, sju, ville du hem till Finland då?

AB: Ja, i början längtade jag fruktansvärt, gjorde jag ju.

AL: Mm.

AB: Men sen blev jag ju rädd att de skulle skicka iväg mig sen.

AL: Mm.

AB: Så jag hade ju bara uppehållstillstånd två år i taget.

AL: Ja.

AB: Då skulle det ju sökas uppehållstillstånd, då var jag ju rädd varenda gång, tänk om man inte får. För mamma svarade ju aldrig på såna brev. För jag tänkte det att, att så fort jag kan så ska jag bli svensk medborgare. Så jag sökte redan när jag var 17 år.

AL: Mm.

AB: Faktiskt, började jag. Men hon svarade ju aldrig på några brev, och skrev inte under, så det var inte så svårt att få i och med det att hon inte svarade.

AL: Ja, ja.

AB: Så jag fick faktiskt svenskt medborgarskap. Då var jag trygg, och tänkte nu har de inte en chans att skicka iväg mig utan att jag vill själv.

AL: Nej.

AB: Nej. Så det var första gången man kände sig riktigt, om man så säger, hemma.

AL: Ja.

AB: Ja, det var gott.

AL: Mm, det kan jag tänka mig.

AB: Och jag var ju tvungen att ha svenskt medborgarskap för att få gå i skolan som jag ville, så att. Det var ju också en fördel.

AL: Vad var det då för skola du ville?

AB: Ja först gick jag ju på lanthushållsskola i Plönninge i Harplinge.

AL: Mm.

AB: För att jag skulle bli hemsyster hade jag tänkt mig.

AL: Mm.

AB: Ja. Och där var ju, måste jag ju ha praktik med barn i två år.

AL: Mhm.

AB: Men jag tyckte det att, nähä det vill inte jag.

AL: Nej.

AB: Så jag tänkte, jag tar genvägen ner och så går jag på lantbruksskolan.

AL: Mm.

AB: Så skulle det hjälpa, kanske, de där två åren. Och det gjorde det.

AL: Mm.

AB: Så jag hade sån tur så jag gick på lantbruksskola när jag var 17 år.

AL: Ja, mm.

AB: I sex månader. Sen jobbade jag, ett år igen där. Prästfamilj i Varberg med fem barn och sådär, ett helt år.

AL: Mm.

AB: Och sen sökte jag till Göteborg och kom in. Gick jag där i två och ett halvt år, sen var jag färdig, sen jobbade jag i Falkenberg.

AL: Ok.

AB: Så det gick undan, det gick undan med fart.

AL: Mm. Hur har din relation varit till Halland? Nu är du ju hallänning sen väldigt många år tillbaka.

AB: Jag har varit hallänning ja, i många år.

AL: Ja, och så en sväng till Göteborg, men annars har det varit Halland?

AB: Ja, det har varit Halland, ja.

AL: Har det bara blivit så eller har du..?

AB: Nej det har bara, det har råkat att bli så. (Skratt)

AL: Mm, ja.

AB: Ja, och det har låg gått bra.

AL: Mm.

AB: Men jag är mycket nere i Skåne på somrarna, och det är precis som det öppnar sig en dörr när jag kommer där. Så jag säger det att jag måste ha levt i ett annat liv, nere i Skåne.

AL: Ja, känner du dig hemma där?

AB: Där känner jag mig hemma, det är så, puh (utandning), så gott. Kommer ner för Hallandsåsen, får komma ner där. Söderslätt och där nere. Jodå vi har husvagn så vi är där nere ibland på spelningar och så tre månader på sommaren.

AL: Ok. Ni har aldrig funderat på att flytta dit då, alltså om ni..?

AB: Nej, det har jag inte, sådär, faktiskt. Nej, inte, det enda jag skulle vilja flytta det hade varit till Spanien.

AL: (Skratt)

AB: Dit har jag velat.

AL: Ja.

AB: Så det har varit på, innan när jag var själv, efter jag hade skilt mig, och innan jag tänkte att jag skulle ha någon ny partner, det tog ett antal år. Så många år så jag tänkte, aldrig mer en karl.

AL: Mm.

AB: Och barnen var ju så pass stora så att dom klarade ju sig själv, och så, så att. Och jag tänkte, vad går jag här och fryser efter?

AL: Mm.

AB: Jag hade varit i, där nere i Teneriffa och Mallorca, inte Mallorca utan Kanarieöarna, 13 gånger!

AL: Mm.

AB: Och tittat på alla dom här lägenheterna som är, tänkte här skulle jag vilja ha en lägenhet och jag skulle kunna göra så mycket här nere. Men så drar ju barnen, det är alldeles för långt.

AL: Mm.

AB: Men tänker man efter, att man kan prata, titta på varandra i telefon och allting, vad dum man var egentligen.

AL: Mm, ja...

AB: För ungarna dom bryr sig inte, dom har ju sitt.

AL: Mm.

AB: Men att jag, nej jag måste vara nära så jag vet vad dom gör.

AL: Mm.

AB: Pff (frustande ljud), jag tänkte det att dom brydde sig inte ett dugg om vad jag gjorde, eller jag menar det. Så att det, det var någonting jag ångrat att jag inte gjorde.

AL: Mm.

AB: Hade ju haft, i och med det att jag ärvde ju gården där. Så hade jag, jag hade ekonomiska möjligheter och köpa det då.

AL: Mm. Så du ärvde gården från..?

AB: Ja, jag, inte själva bondgården, utan du förstår att detta här bostadshuset det var väldigt stort. Det var ju åtta rum med vind och källare.

AL: Mm.

AB: Jag ärvde alltihopa, pengar och möbler och antikviteter och allt i det här stora huset.

AL: Ja, ja, mm.

AB: Innan jag blev av med det...

AL: Ja, mycket jobb.

AB: Så jag tänkte det, att bonde är jag inte, så att jordbruket klarar jag inte.

AL: Nej.

AB: Så att, arrendatorn fick ju ta över gården, själva jordbruket då. För det hade jag, och mina barn är inte bönder. Jag har ju två pojkar, i livet, den tredje dog ju.

AL: Mm.

AB: Och en tös. Och ingen, och ingen ville ta hand om hemmet i Sibbarp. Så nu står ju min gamle gubbe där, med en bondgård som ingen vill ha.

AL: Jaha, ok.

AB: Nej, så det...

AL: Mm, men hur gammal var du när du ärvde den gården?

AB: Ja, när dog han? 88. (1988)

AL: 88, mm.

AB: Men nu är det igenväxt, arrendatorn han bryr sig inte alls, för det var stor fin trädgård. Riktig park.

AL: Jaha.

AB: Oj vad man slet, det var jobbigt och sådär, men den var fin.

AL: Mm.

AB: Men den har han inget intresse utav, ja, ja. Utav nån trädgård, så där har växt igen. Laggårn håller på att ramla ner och, ja, ja, så är det. Så att jag åker inte den vägen förbi så ofta, för jag vill inte se förfallet.

AL: Nej, det är klart.

AB: Det är svårt.

AL: Mm, så klart. Hur viktigt tror du det är att få berätta sin historia? Du har ju gjort det flera gånger, en del gör kanske aldrig det.

AB: Ja, egentligen behöver ju svenskarna vet hur det, hur vi har haft det. Hur det är med krig för det har ni ju sluppit i Sverige, och sådär.

AL: Mm.

AB: För jag vet, bara nu i, på julfesten, SPF-föreningen, pensionärsföreningen här. Så råkade, så är det ju massa stjärnor och ljus och grejer överallt. Så råka jag ju, jag skulle ju ta, jag har ju, i två dar i veckan hand om pensionärerna. Så skulle jag ju berätta om vad vi gör för någonting och sådär, men så jag började, utan att tänka mig för. Så sa jag det att det är så roligt att se alla de här stjärnorna i fönstret, sa jag. Så det var det första jag såg.

AL: Mm.

AB: När jag kom till Sverige. För det var ju advent. Första advent, då hade de ju hängt upp en stor röd stjärna. En stor röd pappersstjärna. Och det var det grannaste, det var det enda som lyste i den här långa korridoren. Och där var ju möblerat med gröna möbler, därvid med dynor och stoffer och sådär. Och så hängde detta i fönstret, jag kom ner för trappan där, schwi (talspråk). Det var det grannaste jag hade sett. Där satt jag, och dom undrade var ungen hade tagit vägen. Då satt jag där i fåtöljen och glodde, jag fick ju ont i ögonen utav det.

AL: Ja. (Skratt)

AB: Så sa jag det att det var det första jag såg när jag kom till Sverige, den här röda stjärnan, sa ja. Och så där vidare, för det enda jag såg i Finland, sa jag, det var ju att det var ju när dom sköt. De enda stjärnorna vi såg där. – Oj, oj, oj, hörde jag. Tänkte, vad har jag nu gjort? Nej, ja. Då tryckte man ju ner dom i skorna, då vet du. Men så sa jag det att jag tyckte det var ett kallt land ni hade när jag kom hit, för det var ju det året 41. (1941)

AL: Jaha.

AB: Mängder med snö, det var ju 40 grader kallt.

AL: Ja.

AB: Jag fick inte gå ut för att jag förfrös. Men jag smet ut och dom hämtade mig och bär in mig. Oh som jag... Och dessa drivor, de var ju höga som träden vet du. Gubbar kom och skulle gräva utanför där på vägen som går upp mot Valinge kyrka. Dom gick i fyra lag, och grävde trappor på det här viset, för att gräva.

AL: Jaha.

AB: Fyra, så här, trappsteg, för att gräva igenom hela vägen.

AL: Halledar, ja.

AL: Ja, annars ju körde dom ju vet du med släde och häst över gårdsgårdar och allting, det syntes ingenting.

AL: Nej.

AB: Där nere på slätten vet du. Det ligger mitt i Himledalen där, vet du. Där var ju, vräkt ner med snö. Åh, vad grant det var.

AL: Ja, det kan jag tänka.

AB: Jag tyckte det var ett kallt land, jag tänkte, vart har jag kommit, så kallt land!

AL: Ja.

AB: Hela Europa var ju kallt, det visste ju inte jag, för det var ju inte kallt i Finland när jag åkte.

AL: Nej, nej.

AB: (Skratt)

AL: Spännande.

AB: De satt ju i stugorna och stickade ansiktsskydd och sånt som skickas till Finland, förstår du. Och sockor, dom stickades ju överallt, sånt där. En kusin till min fosterbror åkte till Finland och hjälpte till, var med där och kriga.

AL: Jaha.

AB: Det var ju många frivilliga som åkte, de var ju kusiner till honom som åkte.

AL: Ok.

AB: Åh, käre nån. Vad det ställde till.

AL: Mm. 41, vintern 41, ja det får jag titta lite på. (1941)

AB: Ja, du får läsa om det. Det var bedrövligt.

AL: Men det var skräckblandad förtjusning då, låter det som, att du tyckte det ändå var..?

AB: Ja det var himla roligt att springa i dom häringe höga vallarna och jag hade ju, där fanns en spark så jag kunde åka den här sparken.

AL: Mm.

AB: Där var ju inga bilar.

AL: Nej.

AB: För du vet, man åkte ju, och det var högt på bägge sidorna, vet du. Då åkte man emellan där, vet du.

AL: Ja.

AB: Och sen på granngården var ju tre tjejer.

AL: Mm.

AB: Ja, så dom kom, så vi hade, lekte varenda dag med grantöserna där.

AL: Mm.

AB: Ja.

AL: Ja, och grannpojken, han som följde dig från skolan?

AB: Jaha, han kom ju ibland och så, för, och inte lekte, för han hade ju pojkar på andra sidan, och lekte med pojkar.

AL: Mm.

AB: Men, ställde vi till nånting hemma för min fostermor, var väldigt, så där, det var en auktoritär, som man sa förr. Så ingenting fick ju hända i församlingen, utan man måste ju fråga fru Johansson först. Prästen kunde ingenting göra innan en frågat fru Johansson, skolan kunde ingenting göra innan man frågat fru Johansson. Och det är klart, en annan var ju mallig, och de måste fråga mamma först! Jaha, så dumt. Ja, så att hon, om man tänker bara som en påsk. Uppe på kullen ställde vi ju alltid till med en hiskeligt stor påskeld. Vi hade två arbetare på gården, på den tiden. I och med att vi körde med häst på den tiden, vi hade ju åtta hästar. Och dom skulle, hjälpte ju till för det skulle ju röjas i ladan. Gammal halm skulle, och dom körde. Vi hade ju världens förstår du, så där kom ju folk.

AL: Mm.

AB: Cyklandes överallt, och där var ju pojkar överallt, och kom dit och skulle titta på den här påskelden. Så sa mamma, jag går hem och sätter på kaffetjälen, så kan alla komma. Och då hade hon ju skaffat en hel stor back med läsk.

AL: Jaha.

AB: Det var ju bara sockerdrick på den tiden. En träback, dom var två karlar som bar in den, vet du. Det kom en gubbe, körde med kärra och, ja. Så det var bara det att alla fick följa med hem.

AL: Mm.

AB: Ja, och den häringe stora kopparpannan, satte hon på vedspisen och där kokte hon kaffe i den här. Alla fick komma hem.

AL: Mm.

AB: Jag vet alla vi ungar fick sitta i den där trappan då som gick upp till andra våningen, vi satt där och fick varsin sockerdricka. Det hade ju aldrig hänt att man fick en hel sockerdricka. Och så likadant på sommaren, när vi hade stortvätt. Då var det ju det ena store karet efter det andra. Och så eldade dom i nån slags konstig grej så det blev ånga.

AL: Mm.

AB: Så körde de ner den, och det dånade och small, och då kokte dom ju tvätten. Och så sköljdes det. Sista sköljvattnet var ju rent och fint. Jaha, dom har stortvätt nere på Månsa, kom dom och vi bada i den här stora baljan.

AL: Mm.

AB: Och då var denne Ingvar med, också han, alltig åkte av.

AL: Mm.

AB: Vi bada som vi var, vet du. Och så stod mamma där med gamla lakan, som var söndriga. Lakan att vira in oss i, och det var ju kallare än kallt. Ett lakan.

AL: Ja. (Skratt)

AB: Det glömmer jag aldrig, det kalla lakandet vi fick. Vi hade inte frusit innan men då frös vi. (Skratt)

AL: Ja.

AB: Såna där historier, också likadant nere på åkern, nere på denne slätten. Det var ju så väldigt mycket med kvickrot, och sådär. Och då vartannat år så odlas det ju inte, för en kan ha en stor åker som inte odlas på ett helt år.

AL: Mm.

AB: Utan då harvar dom och harvar, och harvar upp dom här rötterna.

AL: Ja.

AB: Också la dom, de i högar så det fick torka. Då sa min bror, en dag, att ikväll ska vi elda på dom här högarna, säg till ungarna dom kan komma.

AL: Mm.

AB: Så sa jag i skolan att vi ska elda på högarna nere i åkern, så där kom ju ungar, vet du! Och så började han att elda, det brann hela det här fältet dr med dom här högarna. Och som vi hoppade, och vi hade ju yllebyxor, som det luktade!

AL: (Skratt) Ja, det kan jag tänka mig.

AB: Och så skitiga vi var!

AL: Ja.

AB: För den här mullen där nere, det hade ju varit havsbotten, vet du. Så att man sjönk ju hur långt ner som helst. Och det rök ju, ah. Var som en, man tror det var storbrand när dom sådde där nere.

AL: Hm.

AB: Jodå, då hade vi roligt, som vi hoppa.

AL: Mm.

AB: Men fy sjutton som vi luktade, uh.

AL: Ja, då behövde ni bada igen

AB: (Skratt) Såna där grejer kunde de hitta på, så dom var ju hur snälla som helst. Alltså, sådär, så att, ja.

AL: Mm.

AB: Jo, det var stora, stora kalas. Kära barn, sicka kalas där var.

AL: Mm, mm. Det låter som att du har, att det var en rolig barndom?

AB: Jaha.

AL: Bo på gård och på det viset.

AB: Det var ju olika alla dom andra, mina kompisar.

AL: Mm.

AB: Olika vad min syster fick det.

AL: Ja.

AB: Hon hade det ju inte så lätt.

AL: Nej.

AB: Så att, nej jag hade det ju väldigt... Du vet, sicka kalas, de hade kokerskor och där var två servitriser och där kom folk som skulle diska och, och dom var där ju en vecka innan och skulle slaktas ju kalv och det skulle slaktas gris och det skulle.

AL: Mm, ja.

AB: Sicka kalas.

AL: Ja, det låter. Så här, mycket djur på den här gården. Var du förtjust i djuren?

AB: Ja, jag jobbade, jag var mest i lagårn, jag tyckte om det. Jag var ute, jag tyckte det var roligt att jobba, jag var mest ute och härjade, och så, så att. Så jag fick ge dom här små kalvarna mjölk och lärde dom att dricka själva sådär, det tyckte jag var roligt.

AL: Mm.

AB: Men annars, nåt annat gjorde jag inte, men att det, dom där kalvarna gillade jag. (Skratt) Så jag följde alltid med ut till lagårn.

AL: Mm. Ja, det är något speciellt med kalvar.

AB: Ja, dom är fina.

AL: Mm, verkligen.

AB: Men där var ju en ko som inte gillade mig alls, jag hade aldrig rört henne, jag hade aldrig gjort nånting, eller nånting. På den tiden var ju inte korna lösa, när jag var riktigt liten, utan dom satt ju fast, med sådär pålar i jorden. Då skulle de ju flyttas, ett par gånger om dagen, så dom fick gräs och sådär. Och jag kunde inte gå i närheten utav henne, utan hon blev så arg när hon såg mig så att hon började rycka och dra, så hon

slet ju sig loss. Ja, och jag kom, sprang efter. Men hon tålde mig inte så jag fick ju flyga över gårdsgården så fort jag någonsin kunde.

AL: Usch då.

AB: Jag fick inte gå i närheten, så fort hon skulle mjölkas, - kom inte hit! För att då sticker hon. Hon tålde mig inte. En enda ko, utav alla dessa.

AL: Vad märkligt.

AB: Ja, det har jag nån bilder också, någonstans, ja det såg så roligt ut det där, vet du.

AL: Låter som att hon var rädd då ju.

AB: Jag förstår inte. Mimmi hette hon.

AL: Mimmi.

AB: Det glömmet jag inte heller, så länge jag lever.

AL: (Skratt) Kossan Mimmi.

AB: Ja, gjorde hon.

AL: Ja. Och hunden heter Zigge sa du va? Den här hunden. (Hänvisar till Anjas nuvarande hund)

AB: Ja.

AL: Zigge?

AB: Zigge?

AL: Mm.

AB: Lilla Zigge, ja det är inte jag som har döpt dig. (Anja pratar med hunden)

AL: Hej Zigge. (Anna hälsar på hunden)

AB: Jag hade en liten vit hund innan, en liten Bichon Frisé. Han hette Hugo.

AL: Mm.

AB: Så ville jag att denna skulle heta Herbert.

AL: Mhm?

AB: (Skratt) Men se, det fick han inte lov till. Min sambo då han fick, han sa det, han får väl heta Zigge. Ja, sa jag, skit samma.

AL: (Skratt)

AB: (Skratt) Bara han får ett namn. Zigge med z, som jag säger, inte med s.

AL: Ja.

AB: Det skrattar dom åt alltid när vi kommer på spelningar, - jaha, där kommer Zigge zäta. Zigge zäta. Ska vi klippa dig också en dag. (Anja pratar med hunden)

AL: Ja. Nej jag tror vi har täckt in alla frågor på ett eller annat sätt. Så att vi har.

AB: Vill du ha lite kaffe?

AL: Ja, absolut, om du själv ska ha?

AB: Ja visst.

Slut på inspelning.

Inspelning 3

AB: Vad var det han var, det var väl Trelleborg han ringde ifrån.

AL: Ja.

AB: Så, han var här en hel förmiddag, och så, berättade. Och jag sa, det vill jag inte. Ja, nehej, det har jag inte nått intresse utav.

AL: Nej.

AB: Ja, han blev det ve och så tjtade och tjata.

AL: Ok.

AB: Så ja, för all del sa jag. Men jag sa, jag vill titta på det. Så du skickar det till mig, så jag kan få läsa igenom, innan du sätter det i tidningen.

AL: Ja.

AB: Så jag fick ju ändra en hel del, för att, alltså, som dom kan hitta på, liksom, och skriva.

AL: Mm.

AB: Så där var ju mycket jag fick ta bort men jag skrev ju själv in, det jag ville ha.

AL: Ja.

AB: Och det kom ju med. Men ändå, så är här en massa som inte... Jag blir så förbaskad, vet du.

AL: Det förstår jag.

AB: Ja, till och med den där lilla rutan där. "Nu har finska krigsbarnet Anja kommit över mammas svek" (Hänvisar till en rubrik i Hemmets veckotidning)

AL: Jaha.

AB: Vad var det för svek?

AL: Nej.

AB: Hon svek väl inte, det var ju saker hon inte kunde hjälpa.

AL: Ja.

AB: Sen att inte vi kom tillbaka, det kunde ju inte hon heller hjälpa att det blidde så illa, att det gick inte.

AL: Nej, nej, visst.

AB: Och då fick, alltså när, bara jag såg den så tänkte jag, nej hade jag haft gubben här så hade han fått mellan ögonen. Men han var hur trevlig som helst, han var så trevlig så det var inte klokt alltså.

AL: Ja. Ja men det är tråkigt när dom, vinklar det till nånting som inte var.

AB: Ja, så tänkte jag det att då har Hallands Nyheter gjort likadant, men att det hade dom inte.

AL: Nej, nej det är bra, det är tur det. Dom ska ju vara...

AB: Ja, för jag tänkte det att, jaha det ska bli riktigt roligt, tänkte jag sen, men att.

AL: Mm.

AB: Jag vet inte riktigt var det har hamnat någonstans, men det är väl inte så... (Anja bläddrar i Hallands Nyheter) Jag fick massa tidningar för dom trodde ungarna ville ha, dom ligger här, sa ni får ta om ni vill ha.

AL: Ja.

AB: Oj sicket miljonkryss där var! (Hänvisar till tidningen)

AL: (Skratt)

AB: Det blev hur bra som helst.

AL: Var det länge sen?

AB: Eh, 13. (2013)

AL: Mm, inte så länge sen.

AB: Det var det där, som klår finnarna, då brukar Sven-Axel gå ner i källaren, för att han vet att hur ilsken jag blir, har dom skrivit. (Skratt) (Hänvisar till artikeln i Hallands Nyheter)

AL: (Skratt) Ja...

AB: För det blir det ibland när det är ishockey, förstår du.

AL: Ja, ja. Då går det vilt till.

AB: Du får varsågod.

AL: Ja, tack så jättemycket.

AB: Det här, det är ju en sån här...

AL: Medaljen, där ja.

AB: Ja, det är, finlands mammor som tack till svenska, så var där ju ett diplom också med, men det hittar, jag har inte hittat det. För det har la försvunnit i, i alla flytt jag har gjort. Eller så har min äldsta son det, för han fick massa tavlor och gamla tavlor och grejer, som hängde på en vägg där, i brådskan. Jag skulle tänka mig att han har den.

AL: Mm. (Kameraljud)

AB: Det var som tack till de svenska familjerna.

AL: Ja. (Kameraljud) Ja det är trevligt att ha några minnessaker kvar, det är ju en del som inte har nånting.

AB: Nehej.

AL: Nån jag har kommit till, där har fosterfamiljen gjort bort med allting, ingenting finns kvar, så att det är väldigt olika, faktiskt.

AB: Jaha. Jag vet inte riktigt hur, för att min ena fostersyster, förstår du, hon fick en hjärntumör. Så hon blev lite, väldigt konstig, så hon, - här ska inte finnas någonting som folk har att skratta åt, sa hon.

AL: Mhm.

AB: Och jag hade låtit, där var ju massa gamla fina kistor och sånt där. Och den ena hade jag tigt mig till, jag sa, den där kan jag la få, den där kistan. Jag kan ha mina grejer i den, vet du. Så jag, allting la jag ner i den, mina skolböcker, mina betyg överallt och lite, så att det. Jag åkte ju hem, och så där, det var ju mycket, så att. Slutbetygen ifrån Plönninge och överallt ifrån, det har jag ju inte kvar längre, i och med det att det låg där. Och hon började röja. Så hon gjorde ju storbrasor och elda och elda och elda. Så hon elda ju upp massa grejer för mig.

AL: Ja, vad tråkigt.

AB: Allt det där som låg i den, det har hon röjt, alla mina skolböcker, alla mina teckningar, allt det där. Dom här första sy ja, allt möjligt. Och likadant alla mina liksom, slutbetyg och sånt där. Allt försvann. Så det har varit så kämpigt förstår du när jag skulle behöva haft det där, någon gång.

AL: Ja, det är klart.

AB: Hon dog väl, var Janne född? Ja Janne var född, ja då var det 70. (1970)

AL: Mm.

AB: Hon dog, men hon hade ju varit sjuk, låg på Sahlgrenska och så där, var hemma. Så jag fick ju åka ifrån Sibbarp och dit, minst en gång i veckan och se till så att det är i ordning och reda.

AL: Ja.

AB: Hon satte ju på plattor och hon öppnade frysboxen, och det stod öppet och det...

AL: Ja, ja.

AB: Oj, oj, oj. Jag kom en gång, då satt hon inne i finrummet, i det där stora rummet, som dom kallade för det. Och i köket där stod en degbunke som hade la jäst kanske i två dar, det hade hon glömt. Hon skulle bakat bröd, sådär så att. Nej, och så kunde hon ju sitta och storgråta över det att jag har blivit så sjuk så, och jag kan inte göra, jaha. Och det är borta, liksom.

AL: Ja, det är märkligt. Det kommer och går.

AB: Ja, det var precis, som att stänga av en kran liksom. Ja, vad var det liksom.

AL: Mm, men då är det ju tur att du har dom här sakerna kvar. (Hänvisar till minnessakerna på bordet)

AB: Ja, jag har bara funderat på var i all världen jag hade dom, eftersom jag har dom kvar.

AL: Ja, precis. Jag tar lite kort på dom här också, tänkte jag. (Hänvisar till foton)

AB: Mm. Där är vi. (Anja har letat fram foto på sig och sina bröder)

AL: Vad fint.

AB: Det togs, då innan vi åkte.

AL: Ja, ja.

AB: Sur. (Hänvisar till sin min på fotot)

AL: Mm.

AB: Om jag begrep då att vi skulle iväg?

AL: Ja.

AB: Vad vill du? (Anja pratar med Zigge) Ja gå du och ät. Men sen åkte jag ju till Finland när min mor fyllde 80 år.

AL: Mm.

AB: Och, då hade hon ju kalas och där träffade jag mostrar som jag inte visste att jag hade. Och där var ju kusiner, och jag visste inte att, ja så, hade jag kusiner? Hade jag ingen aning om.

AL: Nej.

AB: Satt hur många som helst.

AL: Mhm.

AB: Men dom pratar ju svenska. Därför så var det, den resan var ganska svår att åka hem, för jag tänkte, hemma har jag ju inga släktingar.

AL: Nej.

AB: Och där, dom känner mig inte. Så den båtresan hem, den var inte rolig. Men bara jag kom hem till Sverige och jag satt i bilen och åkte så gick det bra.

AL: Ja, det är klart att det...

AB: Sen dog hon året efter, så aldrig, jag åker inte en gång till.

AL: Nej.

AB: Så det gör, vägrade jag åka hem då.

AL: Hej, luktar det gott? (Anna pratar med Zigge)

AB: Du Zigge, nu får det vara bra.

AL: Jag har en stor luns därhemma, på 30 kilo.

AB: Det är väl som mina pojkar har, dom har två stycken. Och jag tycker inte om större hundar. Och dom är så kära, och dom ska alltid, dom ska lägga huvudet, och dom vill helst sitta i knät. Dom här store, jag har ju hund överallt.

AL: Ja, man har ju det.

AB: Ja.

AL: Det är fint ljus här nu, så jag tar vara på det. (Hänvisar till fotografering av Anjas minnessaker) (Kameraljud)

AB: Mm.

AL: Det är från militären ja, porträttet här?

AB: Mm. Det har jag fått utav min bror Voitto.

AL: Mm.

AB: Vill du gå ut, ska du gå ut? (Anja pratar med Zigge) Du får gå ut, kom.

AL: Vad var det här? Det var den först du sa, ja. (Hänvisar till ett dokument)

AB: Mm.

AL: Där det står Falun, ja. För då var du fyra? På den här bilden antagligen?

AB: Ja.

AL: Mm. (Kameraljud) Ska vi se, jag ska visa dig.

Slut på inspelning.

Inspelning 4

AB: På gatan, rätt som det var så sprang där en liten gubbe, framför dom på vägen.

AL: Mm.

AB: Och dom såg när han, alla tre sa precis likadant, förstår du. Och sen vidare. Och när han märkte att dom hade upptäckt honom så hoppade han över gårdsgården.

AL: Mhm.

AB: Han var 50 cm lång med trätoflor och så var han gråklädd.

AL: Mm.

AB: Ja, så jag trodde ju på tomten vet du, så där var väl, sådär tror till jag var tolv år. Nej, tänkte jag, det är inte så det ligger till. Nu sitter jag ju själv och målar en massa grejer, ja. Men jag målar ju, jag det är ungarna som vill ha dem, att de skulle vara, men jag sa att det är inte det, det är vättar. Det är inga tomtar, det är ju vättar.

AL: Mm.

AB: Ja, så det tror jag på. Det är många jag har träffat, flera som har berättat att dom har sett.

AL: Mm.

AB: Mm.

AL: Viktigt att hålla sig god med dom.

AB: Ja.

AL: Nej, ska vi se om vi kan...

Slut på inspelning.